

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ
НАУКОВА ЛАБОРАТОРІЯ СОЦІОЛОГІЧНИХ
ТА КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВОГО ІНСТИТУТУ ЗАОЧНОГО НАВЧАННЯ
ТА ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ**

**КОЛАБОРАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК КРИМІНАЛЬНЕ
ЯВИЩЕ**

Аналітичний огляд

Дніпро – 2023

УДК 343.3
К 60

*Рекомендовано до друку
Науково-методичною радою
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
(протокол № 1 від 21.09.2023 р.)*

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Олексій ТИТАРЕНКО, професор кафедри правоохоронної діяльності Університету митної справи та фінансів, доктор юридичних наук, доцент;

Ірина ШАПОВАЛОВА, суддя Павлоградського Міськрайонного суду Дніпропетровської області, доктор філософії у галузі права.

УКЛАДАЧІ:

Людмила ДОБРОБОГ, старший науковий співробітник наукової лабораторії соціологічних та кримінально-правових досліджень Дніпропетровського державного університету, доктор юридичних наук, професор;

Василь БЕРЕЗНЯК, завідувач кафедри кримінального права та кримінології Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, старший науковий співробітник;

Антон МАКАШОВ, начальник відділу Управління стратегічних розслідувань в Дніпропетровській області, кандидат юридичних наук;

Юлія ТКАЧ, ад'юнкт кафедри кримінального права та кримінології Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ.

К 60 Добробог Л. М., Березняк В. С., Макашов А. В., Ткач Ю. О.
Колабораційна діяльність як кримінальне явище: аналітичний огляд.
Дніпро : ДДУВС, 2023. 42 с.

Аналітичний огляд «Колабораційна діяльність як кримінальне явище» побудований у доступній формі на аналізі праць науковців: філософів, істориків, юристів. Через публікації журналістів у ЗМІ подано ставлення населення до колабораційної діяльності та оцінка самих засуджених до винесених вироків за ст. 111-1 КК України.

На підставі сучасних досягнень теорії кримінального права проаналізовано вирoki судових рішень із вказаної категорії.

Для працівників Національної поліції України, викладачів, ад'юнктів, курсантів закладів вищої освіти системи МВС.

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ	4
ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. КОЛАБОРАЦІОНАЛІЗМ ТА КОЛАБОРАНТИ: ГЕНЕЗА ПИТАННЯ	7
1.1 «Колабораціонізм», «колаборант»: визначення термінів.....	7
1.2. Колабораційні правопорушення як кримінальну явище: теорія та практика.....	12
ЛІТЕРАТУРА	16
РОЗДІЛ 2. ХАРАКТЕРИСТИКА СУБ'ЄКТА КОЛАБОРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗА МАТЕРІАЛАМИ З ЄДИНОГО РЕЄСТРУ СУДОВИХ РІШЕНЬ	18
2.1. Методологічна частина програми.....	18
2.2. Методична частина програми.....	18
2.3. Соціально-демографічна характеристика особистості кримінального правопорушника.....	19
2.4. Кримінально-правові ознаки колабораціоністських правопорушень.....	22
2.5. Види колабораціоністських правопорушень.....	24
ВИСНОВКИ	25
ДОДАТОК 1. СУДОВІ ВИРОКИ	26
ДОДАТОК 2. ТАБЛИЦІ ДАНИХ	33
ДОДАТОК 3. ПРАВОПОРУШЕННЯ ЗА СТ. 111-1 КК УКРАЇНИ	36

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

ЄРДР – Єдиний реєстр досудових рішень

ВР України – Верховна Рада України

КК України – Кримінальний кодекс України

КПК України – Кримінально-процесуальний кодекс України

р. – рік

рис. – рисунок

рф – російська федерація

ст. – стаття

ВСТУП

Аналітичний огляд – доволі складна справа, яка потребує серйозної підготовки, оскільки ґрунтується у виявленні узагальнених суджень з тієї чи іншої теми. Розвиток сучасної юридичної науки, законотворчості не може обійтись без аналізу емпіричних даних, які отримуються в результаті проведення соціологічних досліджень. Однією із таких наукових проблем є вивчення проблематики колабораційної діяльності в Україні. Метою огляду «Колабораційна діяльність як кримінальне явище» є представлення узагальнених висновків вітчизняних науковців: юристів, політологів, істориків, журналістів щодо колабораційної діяльності в сучасній Україні. Для досягнення мети автори використовували загальнонаукові методи (діалектика, системний аналіз тощо), загальні методи пізнання (опис, рахування, дескрипція, порівняння, узагальнення), та спеціальні загальні методи пізнання властиві юридичній науці (формально-юридичний, порівняльно-правовий), так і міждисциплінарні (статистичний, історичний)¹.

В першому розділі дослідження колабораційної діяльності нами використовувалися такі методи та підходи: ретроспективний, історичний (або хронологічний), порівняльний, описовий, метод контекстної інтерпретації нормативно-правових актів (для визначення генезису розвитку національного законодавства). Даний розділ має на меті ознайомити читачів з термінами «колабраціонізм», «колаборант» пізніше в національному кримінальному праві з'являється «колабораційна діяльність» тощо. Другий розділ аналітичного огляду «Характеристика суб'єкта колабораційної діяльності за матеріалами з Єдиного реєстру судових рішень» підготовлений на емпіричній базі, яка потребувала аналізу статистичних даних та їх узагальнення.

Внесення змін до Кримінального кодексу України щодо становлення кримінальної відповідальності за колабораційну діяльність дала новий поштовх обговорення її серед практиків та науковців-юристів. Зокрема, дану тему досліджували: Баулін Ю., Долгорудченко К., Письменський Є., Берднік І, Янішевська К. та ін.

Особливий інтерес викликав практичний poradnik з кримінально-правової оцінки та розмежування «Злочинна колаборація в умовах збройної агресії» за загальною редакцією В. Малюка. В ньому розглядаються питання змісту підінституту кримінальних правопорушень, що утворюють злочинну колаборацію, загальні положення про їх кримінально-правову оцінку² тощо.

Автори огляду в своєму дослідженні аналізували матеріали Єдиного реєстру судових рішень та статистичні дані Офісу Генерального прокурора за обраною тематикою. Авторами була зроблена спроба порівняти тенденції, які спостерігаються при аналізі судової практики, із динамікою протиправної

¹ Крестовська М. В., Матвєєва Л. Г. Теорія держави і права. Підручник. Практикум. Тести: підручник. К. : Юрінком Інтер, 2022. С. 29.

² Малюк В. В. Злочинна колаборація в умовах збройної агресії: практ. poradnik з кримінально-правової оцінки та розмежування. К. : Алерта, 2023.

діяльності, про яку свідчить статистика Генеральної прокуратури України. Загалом проаналізовано понад 105 офіційних документи. В дослідженні використані матеріали з офіційного сайту Служби безпеки України.

Огляд було обмежено лише даними з відкритих джерел. З одного боку, це вплинуло на обсяг інформації. З іншого боку автори розуміють, що не всі праці, які порушують проблеми колабораційної діяльності розмішені на сторінках Інтернету. Тож в огляд потрапили ті дослідження, які знайдено й відібрано для аналізу з відкритих джерел. При аналізі статистичних даних дослідники розкривають загальні тенденції щодо видів «Колабораційної діяльності» (ст. 1111-1 КК України). Докладно відповідно до теоретичних положень науки кримінального права й аргументовано подають портрет правопорушника на підставі судових рішень.

Підсумовуючи, хочеться зазначити, що автори аналітичного огляду намагались розглянути, як генезис колабораціонізму в Україні, так і проаналізувати вже існуючі вироки за ст.111-1 КК України. Та головне – застерегти майбутніх працівників правоохоронних органів від невважених кроків. Колабораційній діяльності кожного громадянина необхідно надавати обґрунтованої правової оцінки.

РОЗДІЛ 1. КОЛАБОРАЦІОНАЛІЗМ ТА КОЛАБОРАНТИ: ГЕНЕЗА ПИТАННЯ

1.1. «Колабораціоналізм», «колаборант»: визначення термінів.

Звичайно, перш ніж перейти до розгляду проблеми колабораційної діяльності, необхідно з'ясувати саме поняття «колабораціонізм». В Енциклопедії сучасної України зазначено, що колабораціонізм (від франц. *collaboration* – співпраця, співробітництво) – це усвідомлене добровільне та зумисне співробітництво з ворогом у його інтересах і на шкоду своєї державі та її союзникам³. Колаборант – це людина, яка свідомо співпрацює з окупантами, підтримує російську агресію чи поширює відповідну пропаганду. Разом із тим, «колаборантом» не вважається людина, яка опинилася з різних причин в окупації, продовжувала виконувати свої обов'язки без завдання шкоди для України⁴.

Український *філософ*, науковець А. Мініч доводить, що в англійській чи французькій Вікіпедії колабораціонізму в значенні зради – немає. Немає жодної аналітичної філософської статті на цю тему. Але історики стверджують, що він є. В іноземній літературі можна знайти кілька досліджень, присвячених колаборації під час Другої світової війни. Загалом, науковці оминають цю тему, наполягає А. Мініч, бо вона неприємна і небезпечна. Висновок, що десяток європейських народів були співучасниками нацистів і винні в Голокості, дуже вразливий і нещадно критикується. Краще мовчати і вважати це прикрим поодиноким випадком. Він ніби був, але про це ніхто не хоче згадувати. Щось на кшталт давньоримського покарання *Damnatio memoriae* («прокляття пам'яті») ⁵.

Ми не погоджуємося з думкою А. Мініча, що не існує жодної філософської праці щодо колабораціонізму. Для прикладу можна зазначити роботу французького *філософа і соціолога* ХХ ст. Р. Арона щодо національних проблем, про які він зазначає у своєму фундаментальному дослідженні «Мир і війна між націями».⁶ В монографії Н. Сатохіной «Філософський вимір правосуддя перехідного періоду» йдеться не про забуття, а про визнання минулого і своєї ролі в ньому. При цьому інструментом і критерієм має виступати право. На основі цього мають сформуватися нові нормативні цінності, що важливіше за каральну операцію. Дослідниця зазначає три орієнтири перехідного правосуддя – право, справедливість, мир. Лише право/суд не є достатнім. Авторка констатує, що

³ Колабораціонізм. Енциклопедії сучасної України. URL : <https://esu.com.ua/article-4446>.

⁴ У МВС пояснили, хто потрапляє під визначення «колаборант». *Інфопростір*. 29.12.2022. URL : <https://detector.media/infospace/article/206518/2022-12-29-u-mvs-poyasnyly-khto-potraplyaie-pid-vyznachennya-kolaborant/>

⁵ Мініч А. Мораль та держава. Дзеркало тижня. URL : <https://zn.ua/ukr/SOCIUM/kolaboratsionizm-chomu-ljudi-zradzhujut-svoju-krajinu-i-jak-tsomu-zapobihti.html>.

⁶ Арон Р. Мир і війна між націями: пер. з фр. Київ, 2000. 688 с.

«остаточно усунути суперечності все ж таки не вдасться»⁷. Для встановлення істини авторка пропонує створювати комісії правди. Тому першою вимогою має бути публічне і офіційне проголошення правди – фактів, причин, наслідків і природи подій минулого.

Українські історики також досліджували проблематику колабораціонізму в роки Другої світової війни. Так, в Донецькому національному університеті в 2006 р. Шайкан О. була захищена дисертація «Колабораціонізм на території рейхкомісаріату «Україна» та військової зони в роки Другої світової війни»⁸. Дисертантка комплексно дослідила дану проблему. Спробувала визначити види колабораціонізму на аналізі документів, які зберігають фонди архівів України (звичайно, що для такого дослідження варто було б дослідити й архіви фашистської Німеччини, Польщі тощо.). Авторкою було визначено види співпраці наших громадян з Третім рейхом. Зокрема, вона типологізувала різні види колаборації. Це:

- співучасть у каральних операціях проти власного народу;
- військовий;
- економічний;
- адміністративний та ін.
- співпраця інтелігенції з окупаційним режимом та ін.

Історики права зверталися до вивчення феномену колабораціонізму на різних етапах розвитку української державності: чи як самостійної держави, чи то в складі інших держав. Так, Долгорудченко К. в своїй роботі «Колабораціонізм як феномен війни та наукове поняття в межах історико-правових досліджень»⁹ досліджує генезу цього явища. Доводить, що в радянській Україні часів Другої світової війни в нормативно-правових актах саме поняття «колабораціонізм», «колаборант» не вживалось. Жителів окупованих територій СРСР, які співпрацювали з фашистами називали «гіві», що близько до німецької «добровільний помічник» (доречи, існувала допоміжна добровільна поліція). Відповідно до Декрету від 24 червня 1942 р. була встановлена відповідальність за «пособництво ворогу»¹⁰. Далі Долгорудченко зазначає, що після 1947 р. у ст. 58-1 РСФСР було введено поняття «контрреволюційна діяльність» та «зрада Батьківщині». Під зрадою Батьківщини вважались дії, вчинені громадянами СРСР, що спричиняли шкоду військовій міцності СРСР, а також створювали загрозу державній незалежності або недоторканості території СРСР. Ст. 58 – 10 КК РСФСР

⁷ Сатохіна Н. Філософський вимір правосуддя перехідного періоду. Базове дослідження із застосування правосуддя перехідного періоду в Україні: монографія. К. : «РУМЕС», 2017. С. 17.

⁸ Шайкан О. О. Колабораціонізм на території рейхкомісаріату «Україна» та військової зони в роки другої світової війни: автореф. дис. ... д-ра іст. н. зі спец. 07.00.01 – Історія України. Донецьк, 2006. URL : https://revolution.allbest.ru/history/00310362_0.html.

⁹ Долгорудченко К. О. Колабораціонізм як феномен війни та наукове поняття в межах історико-правових досліджень. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція*. 2022. № 56. С. 17.

¹⁰ Так само.

було передбачено покарання за «пропаганду або агітацію, яка містить заклик до повалення, підризу чи ослаблення Радянської влади або до інших контрреволюційних (зрадницьких дій) злочинів»¹¹.

Володимир Винниченко – автор усіх Універсалів та законопроектів УНР, перший голова Директорії УНР відносини України і росії ще у 1917 р. визначив однією фразою: «Російська демократія закінчується там, де починається українське питання»¹². Отже, політика росії по відношенню до України завжди була підступною. Як свідчать історичні події, такою вона була на поч. ХХ ст. і такою продовжує залишатися через сто років після пророчих слів В. Винниченка. Хоча й прорахунки молодого української влади певної мірою нагадують й сучасні. Так, зокрема українські демократи поч. ХХ ст. не надавали належної уваги розбудові національної армії, а покладались виключно на народну міліцію. В сучасній Україні на початку російської агресії (2014 р.) Збройні сили України виявились недостатньо підготовлені та забезпечені. В результаті частина української території була окупована росією.

В своїх дослідженнях юристи - науковці пішли дещо далі. В даному контексті звертає на себе увагу наукова записка авторського колективу О. Стойко, І. Кресіної, О. Кресіна «Відродження постконфліктних територій: світовий досвід і Україна». Наукова записка складається із чотирьох розділів, вступу та висновків. Основна увага авторів зосереджена на міжнародному досвіді залучення зовнішніх донорів до відбудови постконфліктних територій, зокрема у формі цільових фондів багатьох донорів та участі ООН. Зокрема розкрито правовий статус території ОРДЛО в українському законодавстві та міжнародному праві, його значення для відновлення територіальної цілісності України. Але разом, з тим, нашу увагу привернув третій розділ «Перехідне правосуддя у контексті збройного конфлікту на сході України». В ньому авторами наукової записки питання щодо кримінального переслідування, звільнення від кримінального переслідування чи покарання, встановлення фактів, відшкодування шкоди, люстрація. Свої висновки вони роблять на вивченні праць українських, зарубіжних дослідників, норм міжнародного права. Дослідниками запропоновані механізми перехідного правосуддя:

- національні консультації;
- публічні вибачення;
- формування спільного бачення історії¹³.

Хотіло б екстраполювати висновки науковців на сьогодення події.

¹¹ Долгорученко К. О. Колабораціонізм як феномен війни та наукове поняття в межах історико-правових досліджень. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція*. 2022. № 56. С. 17.

¹² Шупхало Д. 100 років тому: Перший Універсал Центральної Ради – піднесення в українців і шок у росіян. *Політика. Крим. Реалії*. URL : <https://ua.krymr.com/a/28561488.html>.

¹³ Стойко О., Кресіна І., Кресіна О. Відродження постконфліктних територій: світовий досвід і Україна: наукова записка. К. : Норма права, 2020.

Так, на сторінках Інтернет-газети «Судовий репортер» від 26.08.2023 р. було викладено інформацію «Я порушив закон, але вчинив правильно»: підприємцю з Херсона, якого звинуватили в колабораціонізмі, винесли вирок»¹⁴ Підприємцю Присяжному А. з Херсону в Києві було винесено вирок за колабораціонізм. Його звинуватили у веденні господарської діяльності з державою агресором і окупаційними органами влади. А суть – ось в чому. А. Присяжнюк до повномасштабного російського вторгнення мав 60 одиниць транспорту у своєму підприємстві в Херсоні. В квітні 2022 р. підприємець під час тимчасової окупації Херсонщини запустив гуманітарний маршрут з медикаментами до лікарень до Залізного Порту та до навколишніх сіл (за свідченням очевидців Присяжнюк А. перевозив й військовослужбовців. Свої дії підприємець пояснював тим, що тих громадян України на окупованій території, які не виконували накази окупаційної влади росіяни обшукували, били, забирали бізнес тощо).

А. Присяжнюк визнав свою вину, але «мені потрібно було вивозити людей. Я взяв ці бумажки (реєстраційні документи від окупантів – ред.) Виступала Верещук¹⁵: «Будь-якими шляхами вивозьте людей!». Ми цим і займалися. Я порушив закон, але я вважаю, що вчинив правильно. Не було іншого вибору. Закон я порушив, хотів цього чи не хотів. Але таку кількість людей на окупованій території я б не залишив?»¹⁶.

Таким чином, сьогодні дуже важко розмежувати гуманітарну допомогу, яку надають співвітчизники своїм землякам, від колабораційної діяльності. Такі приклади описують журналісти в своїх репортажах. Вчені-історики, ґрунтуючись на досвіді Другої світової війни, доводять, що ворогом на окупованій території застосовуються всілякі методи та засоби примусу (від знищення непокірних до заохочення) місцевого населення до співпраці. Філософи застерігають від поспішних висновків щодо кваліфікації колабораційної діяльності. Вони попереджують суспільство про те, щоб не допустити розколу в майбутньому через упереджене ставлення громадян до тих, хто знаходився на окупованій території.

Станом на вересень 2023 р. триває майже десять років. Людини вимушені покидати свої домівки. Почастішали випадки співпраці мешканців окупованих територій з окупаційною владою. Зокрема, в практичному пораднику з кримінально-правової оцінки та розмежування «Злочинна колаборація в умовах збройної агресії» за загальною редакцією В. Малюка відображається тенденція злочинної колаборації та наведено статистичні показники досудового розслідування по кримінальним провадженням за

¹⁴ «Я порушив закон, але вчинив правильно»: підприємцю з Херсона, якого звинуватили в колабораціонізмі, винесли вирок. URL : <https://vgoru.org/novini/ya-porushiv-zakon-ale-vchiniv-pravilno-pidpriyemcyu-z-hersona-yakogo-zvinuvatili-v-kolaboracionizmi-vinesli-virok>

¹⁵ Верещук Ірина Андріївна – міністерка з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України. URL : <https://minre.gov.ua/pro-minreintegracziyi/kerivnycztvo/>

¹⁶ «Я порушив закон, але вчинив правильно»: підприємцю з Херсона, якого звинуватили в колабораціонізмі, винесли вирок. URL : <https://vgoru.org/novini/ya-porushiv-zakon-ale-vchiniv-pravilno-pidpriyemcyu-z-hersona-yakogo-zvinuvatili-v-kolaboracionizmi-vinesli-virok>.

ознаками злочину передбаченого ст. 111 КК України¹⁷. Спираючись на наведену статистику, нами підраховано, що з 2014 р по 2021 р. слідчими СБ України досудове розслідування велося по 1490 (це генеральна чисельність, тобто – 100 %) кримінальним провадженням. Так, із рис. 1 ми простежуємо в арифметичній прогресії збільшення кримінальних проваджень. Якщо в 2014 р. цей показник становив 4,7 %, то в 2021 р. – 24,8 %. Адже, він виріс більше, ніж на 20 %.

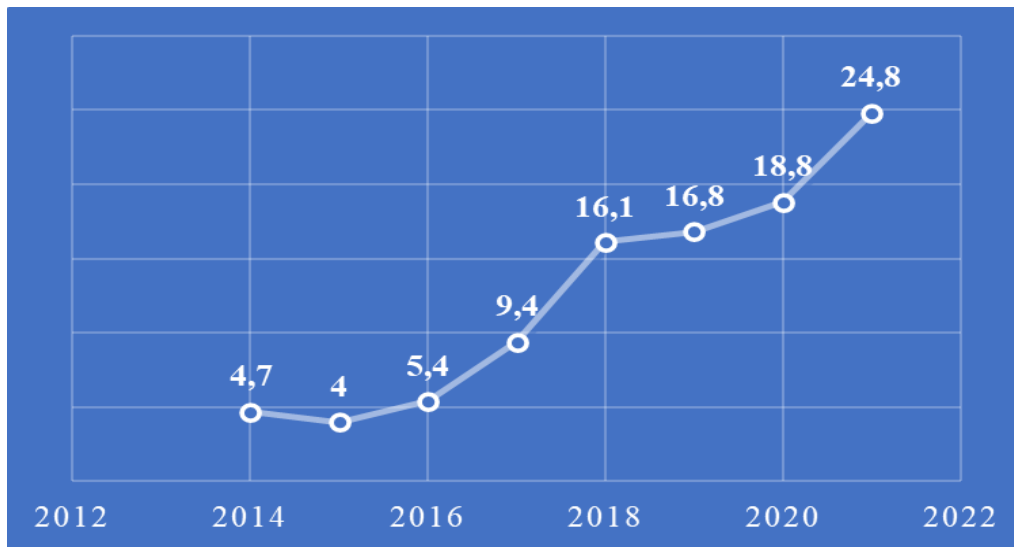

Рис. 1. Тенденція злочинної колаборації у період з 2014 р. по 2021 р., %

Також автори наполягають на тому, щоб запровадити новий термін «злочинна колаборація»¹⁸. Також авторським колективом наводяться критерії¹⁹, за якими кримінальне правопорушення може визначатися як форма злочинної колаборації. Вони слідує:

- діяння вчиняються в умовах збройної агресії іншої держави проти України або під час збройного конфлікту, в умовах воєнного стану чи в особливий період, під час окупації території України;
- суб'єктом кримінального правопорушення виступає громадянин України;
- об'єктивну сторону кримінального правопорушення утворюють дії, які вчиняються на користь чи за завданням держави-агресора, її представників чи окупаційних органів;
- об'єктом злочинного посягання, крім іншого, є складові безпеки України;
- вчиняючи кримінальне правопорушення, суб'єкт діє з прямим умислом чи, навіть, має на меті завдання нашкодити державній безпеці України або окремим її складовим (воєнній, інформаційній, економічній тощо).

¹⁷ Малюк В. В. Злочинна колаборація в умовах збройної агресії: практ. порадник з крим.-прав. оцінки та розмежування. К. : Алерта, 2023. С. 17-18.

¹⁸ Там само. С. 11.

¹⁹ Там само. С. 24.

Автори поділилися думкою, враховуючи наведені ними критерії, що перелік видів та форм злочинної колаборації, які встановлені КК України, має бути таким:

- чч. 1-2 ст. 111 – державна зрада;
- ст. 111-1 – колабораційна діяльність;
- ст. 111-2 – пособництво державі-агресору;
- ч. 3 ст. 114 – несанкціоноване поширення інформації про направлення, переміщення зброї, озброєння та бойових приписів в Україну, рух, переміщення або розміщення Збройних сил України чи інших утворених відповідно до законів України військових формувань, вчинене в умовах воєнного або надзвичайного стану з метою надання такої інформації державі, що здійснює збройну агресію проти України, або її представникам, або іншим незаконним збройним формуванням;
- ст. 436-2 виправдовування, визнання правомірною, забезпечення збройної агресії російської федерації проти України, глорифікація її учасників²⁰.

Таким чином, на нашу думку, поняття «злочинна колаборація» ширше охоплює п'ять статей КК України, від поняття «колабораційна діяльність». Ми ж в слідкуючому параграфі зупинимось на аналізі ст. 111-1 КК України, тобто на розгляді колабораційної діяльності.

Аналіз наведеного свідчить про те, суспільно-політичні події викликані війною росії проти України активно вивчалися дослідниками різних галузей науки, висвітлювались в Інтернеті та засобах масової інформації. В наступному параграфі ми будемо досліджувати вплив збройної агресії на розвиток кримінально-правової сфери.

1.2. Колабораційні правопорушення як кримінальне явище: теорія та практика

24 лютого 2022 р. росія розпочала новий етап агресії проти України. Лютневий ранок 24-го року розпочався з ракетного обстрілу цивільних та воєнних об'єктів. Війна російської федерації проти України перейшла в активну фазу. Відповідно до ст. 17 Конституції України захист суверенітету і територіальної цілісності України, забезпечення її економічної та інформаційної безпеки є важливішими функціями²¹. Воєнні події вимагали швидкої реакції щодо внесення змін до національного законодавства, зокрема кримінального. Актуальним постає питання про колабораційну діяльність. Так, на розгляд ВР України було внесений проєкт Закону України від 09.03.2017 р. № 1610 «Про заборону колабораціонізму». У проєкті зазначалося, склалася ситуація, коли наші військові ціною власного життя і

²⁰ Про внесення змін до деяких законодавчих актів (щодо встановлення кримінальної відповідальності за колабораційну діяльність): Закон України від 03.03.2022 р. № 2108-IX. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2108-20>.

²¹ Конституція України. [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України (ВВР). 1996. № 30. с. 141. URL : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>

здоров'я захищають суверенітет і територіальну цілісність на сході України, окремі громадяни успішно співпрацюють з російською окупаційною владою, збільшуючи свої статки. Такий стан речей у сучасних умовах є неприпустимим²². 21.06.2017 р. Комітет з питань європейської інтеграції розгляну проєкт Закону про заборону колабораціонізму і дійшов висновку, що зазначений законопроект не належить до пріоритетних сфер адаптації законодавства України до законодавства ЄС, або регулюється національним законодавством країн-членів ЄС. Законопроект було визнано таким, що потребує експертного висновку щодо його відповідності міжнародно-правовим зобов'язанням України у сфері європейської інтеграції²³.

Наступна законотворча ініціатива (автор законодавчої ініціативи – О. Савчук) була у 2019 р. У ВР України було розглянуто проєкт закону України від 06.12.2019 р. № 2549 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо встановлення кримінальної відповідальності за колабораціонізм)»²⁴. В законопроекті обґрунтовується необхідність прийняття акту; зазначені цілі і завдання проєкту; подано загальну характеристику і основні положення акту; стан нормативно-правової бази у сфері правового регулювання тощо. Цим законопроектом було запропоновано становити кримінальну відповідальність за колабораціонізм, як особливу форму державної зради, яка полягає у військовому, політичному, економічному, адміністративному, медійному співробітництві громадян України з державою-агресором або її представниками, створеними чи підтримуваними нею незаконними формуваннями, яке завдало шкоду державному суверенітету, територіальній цілісності та недоторканості, обороноздатності, державній, економічній, чи інформаційній безпеці України²⁵. У проєкті пропонується внести до КК України ст. 111¹ Кобараціонізм та зміни КПК України щодо визначення послідовності вказаних злочинів²⁶. У цьому законопроекті визначається кримінальну відповідальність за колабораціонізм і дається проба дати його визначення. При чому автори законопроекту зазначають, про неможливість постконфліктного врегулювання без відновлення справедливості та обмеження прав осіб, причетних до колабораціонізму і це, на їх думку, можливо вирішити виключно законом.

На жаль, правову оцінку колабораціонізму довелося надавати вже в умовах широкомасштабної війни росії проти України. ВР України 03.03.2022 р. прийняла Закон України № 2108-IX «Про внесення змін до деяких законодавчих актів (щодо встановлення кримінальної відповідальності

²² Проєкт Закону про заборону колабораціонізму. Верховна Рада України. Вебпортал. URL : https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=61312.

²³ Там само.

²⁴ Карта проходження проєкту закону України від 06.12.2019 р. № 2549 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо встановлення кримінальної відповідальності за колабораціонізм)». Верховна Рада України. Вебпортал. URL : <https://ips.ligazakon.net/document/JI00908I?an=3>.

²⁵ Там само.

²⁶ Там само.

за колабораційну діяльність)»²⁷. КК України доповнювався новою статтею 111-1 Колабораційна діяльність. За визначенням Антонюк Н. дана стаття сконструйована складно. Вона має вісім частин і лише ч. 8 є кваліфікованим складом. Інші сім частин (чч. 1-7) є самостійними складами кримінально-караних діянь. При цьому у кожній із таких частин законодавець формує кілька форм вчинення відповідного кримінального правопорушення²⁸. Розглянемо види правопорушень за ст. 111 – 1 КК України:

– Ч. 1. Публічна підтримка агресії проти України або заперечення її факту (заклики й висловлювання в мережі, ЗМІ, публічних місцях).

– Ч. 2. Заняття посади в незаконних органах, створених на окупованих територіях не пов'язаної з виконанням організаційно-розпорядчих або адміністративно-господарських функцій, у незаконних органах влади, створених на тимчасово окупованій території, у тому числі в окупаційній адміністрації держави-агресора.

– Ч. 3. Здійснення громадянином України пропаганди у закладах освіти незалежно від типів та форм власності з метою сприяння здійсненню збройної агресії проти України, встановленню та утвердженню тимчасової окупації частини території України, уникненню відповідальності за здійснення державою-агресором збройної агресії проти України, а також дії громадян України, спрямовані на впровадження стандартів освіти держави-агресора у закладах освіти.

– Ч. 4. Передача матеріальних ресурсів незаконним збройним чи воєнізованим формуванням, створеним на тимчасово окупованій території, та/або збройним чи воєнізованим формуванням держави-агресора, та/або провадження господарської діяльності у взаємодії з державою-агресором, незаконними органами влади, створеними на тимчасово окупованій території, у тому числі окупаційною адміністрацією держави-агресора.

– Ч. 5. Добровільне зайняття громадянином України посади, пов'язаної з виконанням організаційно-розпорядчих або адміністративно-господарських функцій, у незаконних органах влади, створених на тимчасово окупованій території, у тому числі в окупаційній адміністрації держави-агресора, або добровільне обрання до таких органів, а також участь в організації та проведенні незаконних виборів та/або референдумів на тимчасово окупованій території або публічні заклики до проведення таких незаконних виборів та/або референдумів на тимчасово окупованій території.

– Ч. 6. Організація та проведення заходів політичного характеру, здійснення інформаційної діяльності у співпраці з державою-агресором та/або його окупаційною адміністрацією, спрямованих на підтримку держави-агресора, її окупаційної адміністрації чи збройних формувань та/або на уникнення нею відповідальності за збройну агресію проти України, за відсутності ознак державної зради, активна участь у таких заходах.

²⁷ Про внесення змін до деяких законодавчих актів (щодо встановлення кримінальної відповідальності за колабораційну діяльність). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2108-20#Text>.

²⁸ Антонюк Н. Державна зрада і колабораційна діяльність: питання кримінально-правової кваліфікації. *Кримінальне право*. 2021. № 4. С. 57.

– Ч. 7. Добровільне зайняття громадянином України посади в незаконних судових або правоохоронних органах, створених на тимчасово окупованій території, а також добровільна участь громадянина України в незаконних збройних чи воєнізованих формуваннях, створених на тимчасово окупованій території, та/або в збройних формуваннях держави-агресора чи надання таким формуванням допомоги у веденні бойових дій проти Збройних Сил України та інших військових формувань, утворених відповідно до законів України, добровольчих формувань, що були утворені або самоорганізувалися для захисту незалежності, суверенітету та територіальної цілісності України.

– Ч. 8. Вчинення особами, зазначеними у частинах п'ятій – сьомій цієї статті, дій або прийняття рішень, що призвели до загибелі людей або настання інших тяжких наслідків²⁹.

Також до ст. 111 – 1 КК України входить і Примітка, яка складається із чотирьох частин. В Примітці даються пояснення: що вважається публічним поширенням закликів або висловлювання заперечення до невизначеного кола осіб; що розуміється під заходами політичного характеру тощо.

Позитивний досвід щодо виявлення колаборантів є у практичних підрозділів Служби безпеки України (далі – СБ України). Так, СБ України у серпні 2023 р. викрила бізнесмена-колаборанта, який вивозив українське зерно з тимчасово окупованого Бердянська до рф. Мова йдеться не про мізерні поставки, а про оптові партії зерна і продуктів садівництва, які вирощувала компанія фігуранта на тимчасово окупованій території регіону. Співробітниками СБУ були проведені комплексні заходи, зібрано доказову базу на власника агрохолдингу. Бізнесмена вдалося викрити у Києві, куди він переїхав після захоплення Бердянська. За даними слідства після переїду до столиці правопорушник – власник агробізнесу налагодив дистанційне управління власною компанією на захопленій рф території України. З цією метою в Бердянську залишив компаньйона, який керував його підприємством. Для безпечного ведення бізнесу колаборанти перереєстрували агрохолдинг за російським законодавством і погодилися сплачувати податки до бюджету рф. На підставі зібраних доказів Служби безпеки повідомили фігуранту про підозру за ч. 4 ст.111-1 КК України (передача матеріальних незаконним збройним чи воєнізованим формуванням, створеним на тимчасово окупованій, створеним на тимчасово окупованій території, та/або провадження господарської діяльності у взаємодії з державою-агресором, незаконними органами влади, створеними на тимчасово окупованій території, у тому числі окупаційною адміністрацією держави-агресора)³⁰.

Таким чином, внесення до КК України ст. 111-1 Колабораційна діяльність викликало як у науковій спільності, так і серед пересічних мешканців не однозначне ставлення та певні дискусії.

²⁹ Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 25-26. Ст. 131. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.

³⁰ СБУ викрила бізнесмена-колаборанта, який вивозив українське зерно з тимчасово окупованого Бердянська до рф. *Офіційний сайт СБ України*. URL : <https://ssu.gov.ua/novyny/sbu-vykryla-biznesmenakolaboranta-yakyi-vyvozyv-ukrainske-zerno-z-tymchasovo-okupovanoho-berdianska-do-rf>.

ЛІТЕРАТУРА

1. Антонюк Н. Державна зрада і колабораційна діяльність: питання кримінально-правової кваліфікації. *Кримінальне право*. 2021. № 4. С. 56-67.
2. Арон Р. Мир і війна між націями: пер. з фр. Київ, 2000. 688 с.
3. Стойко О., Кресіна І, О. Кресіна О. Відродження постконфліктних територій: світовий досвід і Україна: наукова записка. К. : Норма права, 2020.
4. Головкін О., Сказко І. Колабораціонізм в Україні: дискусійні аспекти. *Держава і право*. 2018. Вип. 78. С. 235-247.
5. Долгорученко К. О. Колабораціонізм як феномен війни та наукове поняття в межах історико-правових досліджень. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція*. 2022. № 56. С. 16-19.
6. Єдиний звіт про кримінальні правопорушення за січень 2023. URL : <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2>.
7. Звіт про осіб притягнутих до кримінальної відповідальності та види кримінального покарання. *Судова влада України*. URL : https://view.officeapps.live.com/op/view.aspx?src=https%3A%2F%2Fcourt.gov.ua%2Fuserfiles%2Fmedia%2Fnew_folder_for_uploads%2Fmain_site%2F6.
8. Малюк В. В. Злочинна колаборація в умовах збройної агресії: практичний поради з крим.-прав. оцінки та розмежування. К. : Алерта, 2023. 312 с.
9. Іванін В. Яким був 2022 рік для практики кримінального права? *Юридична газета. Всеукраїнське професійне юридичне видання*. URL : <https://yur-gazeta.com/dumka-eksperta/yakim-buv-2022-rik-dlya-praktiki-kriminalnogo-prava.html>.
10. Карта проходження проекту проекту закону України від 06.12.2019 р. № 2549 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо встановлення кримінальної відповідальності за колабораціонізм)». Верховна Рада України. Вебпортал. URL : <https://ips.ligazakon.net/document/Л100908I?an=3>.
11. Козаченко О. В., Мусиченко О. М. Окремі аспекти кваліфікації та застосування кримінально-правових заходів за колабораційну діяльність в Україні, передбачену ч. 1 ст. 111-1 КК України. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 9. URL : http://lsej.org.ua/9_2022/100.pdf.
12. Буряк О. О., Швець А. З. Колабораційна діяльність: загальні засади кримінально-правової кваліфікації: практичний поради. Київ; Харків : Право, 2022. 98 с.
13. Колабораціонізм. Енциклопедії сучасної України. URL : <https://esu.com.ua/article-4446>.
14. Конституція України. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 1996. № 30. С. 141. URL : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
15. Крестовська М. В., Матвєєва Л. Г. Теорія держави і права. Підручник. Практикум. Тести: підручник. К. : Юрінком Інтер, 2022.

16. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. № 2341-III. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.

17. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 25-26. Ст. 131. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.

18. Мініч А. Мораль та держава. Дзеркало тижня. URL : <https://zn.ua/ukr/SOCIUM/kolaboratsionizm-chomu-ljudi-zradzhujut-svoju-krajinu-i-jak-tsomu-zapobihti.html>.

19. Про внесення змін до деяких законодавчих актів (щодо встановлення кримінальної відповідальності за колабораційну діяльність): Закон України від 03.03.2022 р. № 2108-IX. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2108-20>.

20. Проект Закону про заборону колабораціонізму. Верховна Рада України. Вебпортал. URL : https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=61312.

21. Сатохіна Н. Філософський вимір правосуддя перехідного періоду. Базове дослідження із застосування правосуддя перехідного періоду в Україні: монографія. К. : «РУМЕС», 2017.

22. СБУ викрила бізнесмена-колаборанта, який вивозив українське зерно з тимчасово окупованого Бердянська до рф. *Офіційний сайт СБ України*. URL : <https://ssu.gov.ua/novyny/sbu-vykyryla-biznesmenakolaboranta-yakui-vyvozyv-ukrainske-zerno-z-tymchasovo-okupovanoho-berdianska-do-rf>.

23. У МВС пояснили, хто потрапляє під визначення «колаборант». *Інфопростір*. 29.12.2022. URL : <https://detector.media/infospace/article/206518/2022-12-29-u-mvs-royasnyly-khto-potraplyaie-pid-vyznachennya-kolaborant>.

24. Шайкан О. О. Колабораціонізм на території рейхскомісаріату «Україна» та військової зони в роки другої світової війни: автореф. дис. ... д-ра іст. н. зі спец. 07.00.01 – Історія України. Донецьк, 2006. URL : https://revolution.allbest.ru/history/00310362_0.html.

25. Шупхало Д. 100 років тому: Перший Універсал Центральної Ради – піднесення в українців і шок у росіян. *Політика. Крим. Реалії*. URL : <https://ua.krymr.com/a/28561488.html>.

26. «Я порушив закон, але вчинив правильно»: підприємцю з Херсона, якого звинуватили в колабораціонізмі, винесли вирок. URL : <https://vgoru.org/novini/ya-porushiv-zakon-ale-vchiniv-pravilno-pidpriyemcyu-z-hersona-yakogo-zvinuvatili-v-kolaboracionizmi-vinesli-virok>.

РОЗДІЛ 2. ХАРАКТЕРИСТИКА СУБ'ЄКТА КОЛАБОРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗА МАТЕРІАЛАМИ З ЄДИНОГО РЕЄСТРУ СУДОВИХ РІШЕНЬ

2.1. Методологічна частина програми

Аналіз проблемної ситуації. Відповідно до статистичних даних Офісу Генерального прокурора чисельність зареєстрованих кримінальних правопорушень за результатами їх досудового розслідування щодо колабораційної діяльності має тенденцію до зростання. Так, згідно Єдиного звіту про кримінальні правопорушення за січень – грудень 2022 р.³¹ було зареєстровано за ст. 111 -1. Колабораційна діяльність – 3851 правопорушень; із них: проступків (чч.1-2) – 943; злочинів (чч. 3-7) – 2902. Тоді як, за сім місяців 2023 р. обліковано всього 2329 правопорушень; із них: проступків (чч.1-2) – 563; злочинів (чч. 3-7) – 1766³².

Таким чином, кількість правопорушень за ст. 111-1 КК України має тенденцію до збільшення. Особливий інтерес викликає суб'єкт колабораційної діяльності та його характеристика.

Об'єкт дослідження: матеріали Єдиного державного реєстру судових рішень.

Предмет дослідження: характеристика суб'єкта колабораційної діяльності.

Мета дослідження – проаналізувати вироки за Кримінальними справами за ст. 111-1 КК України із Єдиного державного реєстру судових рішень.

Завдання:

- дослідити соціально-демографічну характеристику особистості кримінального правопорушника;
- визначити кримінально-правові ознаки колабораціоністських правопорушень;
- проаналізувати динаміку видів колабораціоністських правопорушень.

Ключові слова: суб'єкт, колабораційна діяльність, ст. 111-1 КК України, судова практика, російська агресія.

2.2. Методологічна частина програми

За основу аналітичного огляду було взято офіційні документи, тобто вироки кримінальних справ за ст. 111-1 КК України із Єдиного реєстру судових рішень (генеральна кількість – 100 вирів). Хронологічно період дослідження офіційних документів обмежується березень 2022 р. по липень

³¹ Єдиного звіту про кримінальні правопорушення за січень – грудень 2022 р., хоча ст. 111 -1 «Колабораційна діяльність» (чинний з 13.03.2022 р.).

³² Про зареєстровані кримінальні правопорушення та результати їх досудового розслідування. *Офіс Генерального прокурора*. URL : <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2>.

2023 р. для аналітичного огляду, як правило, використовувався метод аналізу та синтезу.

Вибірка кримінальних вироків здійснювалось випадковим шляхом обрання матеріалів із Єдиного реєстру судових рішень.

2.3. Соціально-демографічна характеристика особистості кримінального правопорушника

За результатами проведеного аналізу Вироків із Єдиного реєстру судових рішень України щодо кримінальних правопорушень за ст. 111-1 КК України у період 2022 – 2023 рр., то їх було вчинено чоловіками – 67 %, жінками – 33 % (див. рис. 2). Виходячи із *характеристики кримінального правопорушника за статтю*, можна зазначити, що колабораціоністські кримінальні правопорушення здебільшого вчинялися особами чоловічої статі.

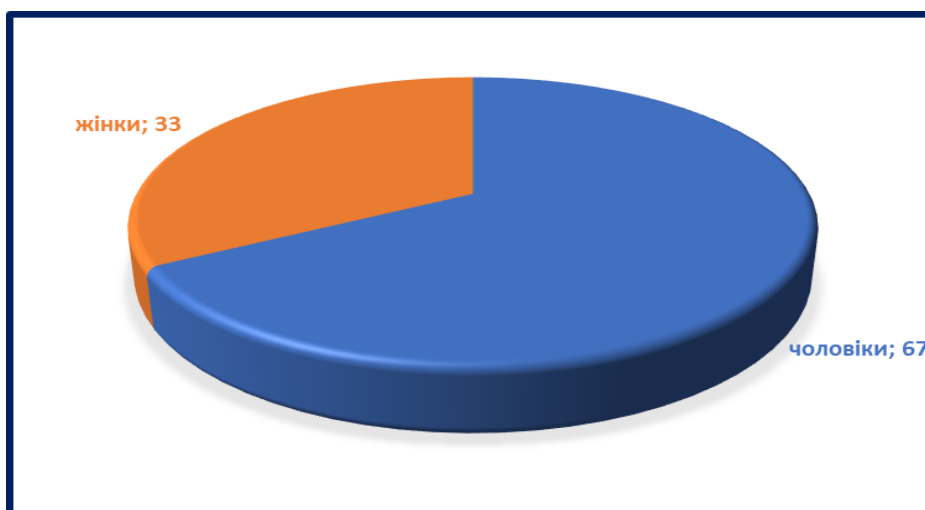

Рис. 2. Стать кримінального правопорушника

Проаналізувати особу кримінального правопорушника за віком нам не представилось можливим, оскільки в матеріалах, що нами досліджувались не зазначено рік народження особи.

Рівень освіти має важливе значення при дослідженні особистості кримінального правопорушника. Хоча прямої залежності між рівнем освіти і формою злочинної поведінки важко встановити. Проте рівень освіти впливає на правосвідомість особи правопорушника, на здатність його дати оцінку тим чи іншим подіям в історії України та боротьбі нашої держави за свою незалежність. У всіх без виключення кримінальних справа є такі слова «Діючи умисно, усвідомлюючи суспільно-небезпечний характер своїх дій, передбачаючи їх суспільно – небезпечні наслідки та бажаючи їх настання». Саме рівень освіти мав вплинути на вибір варіанту поведінки в конкретній ситуації, що пов'язана з агресією росії проти України. Разом із тим, це дає можливість суду робити обґрунтований висновок про те, що показання обвинуваченого, мають характер логічних, послідовних та об'єктивних, а

відтак, винність обвинуваченого у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ст.111 – 1 КК України доводиться повністю.

Так, кримінальний правопорушник за ст. 111-1 КК України, як правило мав вищу або фахову передвищу освіту 39 %; базову середню та профільну середню освіту мали 27 % осіб; професійну (професійно-технічну) мали 25 % правопорушників. Осіб без освіти та з початковою освітою не виявлено. Тож враховуючі наведені дані, можна стверджувати, що найбільше всього вчиняли правопорушення особи з вищою, середньою або професійно-технічною освітою (див. рис. 3).

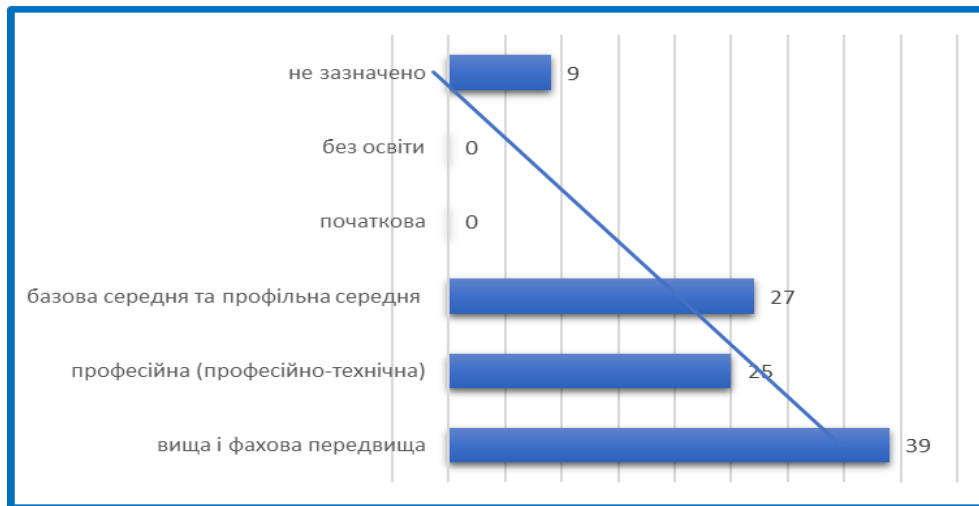

Рис. 3. Характеристика виявлених осіб, які вчинили кримінальні правопорушення за освітою на час вчинення кримінального правопорушення, %

Громадянство. 99 % кримінальних правопорушників за ст. 111-1 КК України були громадянами України; 1 % – громадянин рф. **За місцем народження** 49 % правопорушників народилося у місті; 36 % у селі; 11 % – у селищах (див. рис. 4).

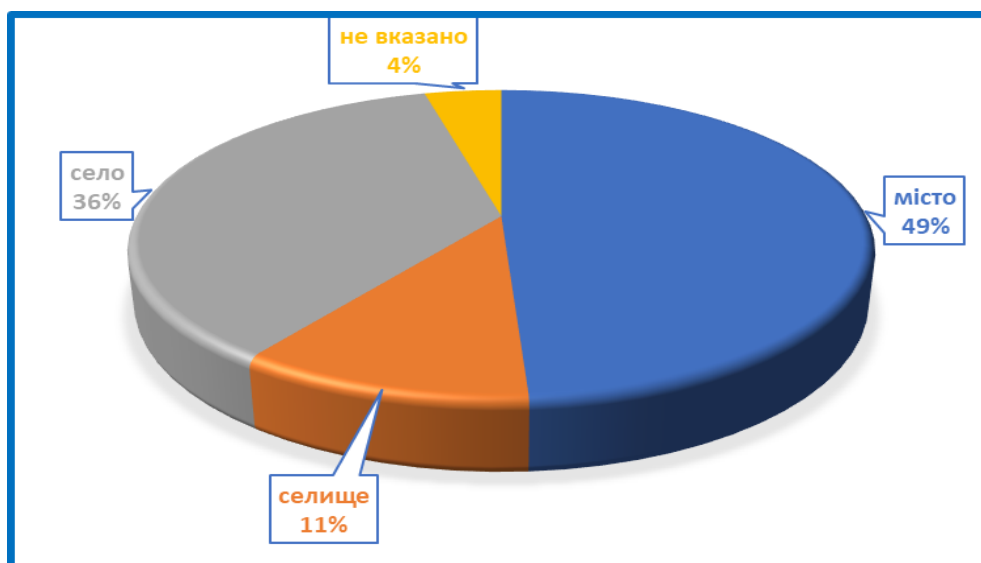

Рис. 4. Характеристика особи правопорушника за місце народження, %

Ми вважаємо за необхідне на звернення уваги та той факт, що певний відсоток правопорушників за ст. 111-1 КК України, хоча являлись громадянами України, але народилися за її територіальними межами в сучасно визнаних кордонах. 83 % правопорушників народилося в Україні, 12 % – «на росії», в білорусі, Казахстані, Молдові, Німеччині та Угорщині - відповідно по одному відсотку (див. рис. 5). Тобто майже кожний шостий правопорушник народився за межами України, а кожний восьмий «на росії».

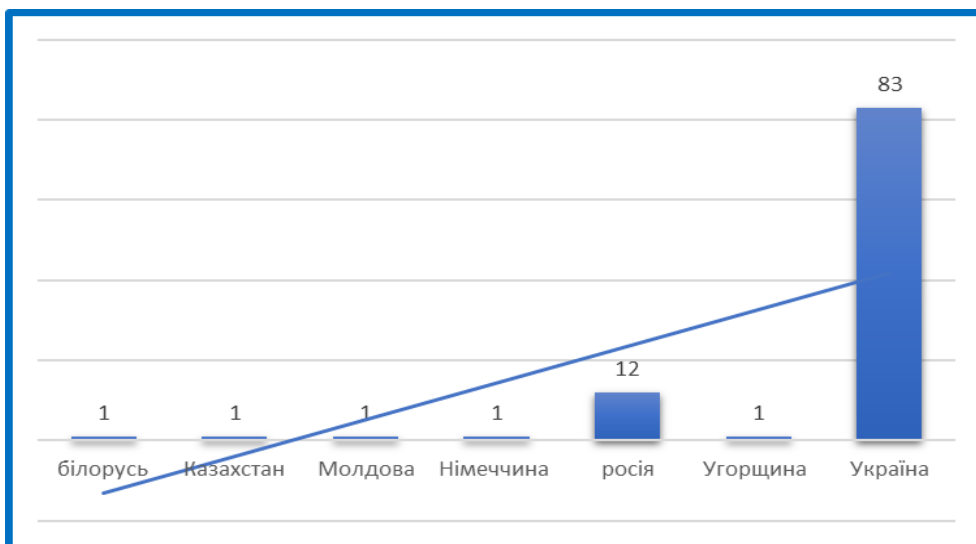

Рис.5. Характеристика особи правопорушника за країною народження, %

Важливе значення для встановлення портрету особистості правопорушника за ст. 111-1 КК України має його *характеристика становища в системі суспільних відносин*. Отримані нами результати дослідження свідчать про те, що переважна більшість (68 %) правопорушників не займалась суспільно корисною працею. Із них 36 % були офіційно не працевлаштовані; 3 % - інваліди. Необхідно зауважити, що серед правопорушників 29 % становили пенсіонери.

Серед тих осіб, які були працевлаштовані:

- керівників – 9 %;
- рядових виконавців – 7 %;
- службовців – 2 %;
- робітників – 4 %.

Згідно із дослідженням кожен третій правопорушник існував за рахунок отримання пенсії або перебивався тимчасовими заробітками. У 10 % осіб вид діяльності не було встановлено (див. рис. 6).

Рис. 6. Характеристика соціального становища правопорушника у системі суспільних відносин, %

Дослідження сімейного стану правопорушника відображено на Рис. 7.

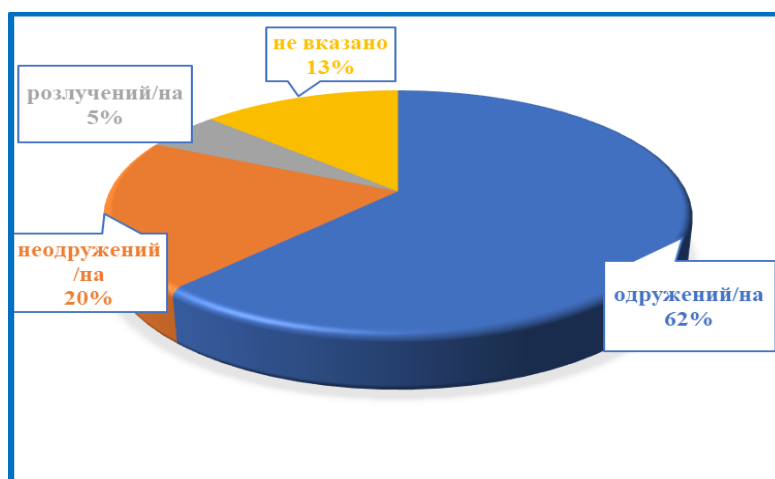

Рис. 7. Сімейний стан правопорушника

За даними нашого дослідження 62 % правопорушників були одруженими чи якщо це жінка, то – заміжня. Показник неодружених становив 20 %, а розлучених – 5 %. У 13 % правопорушників не зазначено сімейний стан.

Таким чином, за соціально-демографічною характеристикою особа правопорушника за ст.111-1 КК України наступна: це громадянин України, переважно чоловік пенсійного віку або офіційно не працевлаштований, уродженець міста, із вищою або середньою професійно-технічною освітою, одружений, не маючий дітей або утриманців.

2.4. Кримінально-правові ознаки колабораціоністських правопорушень

При дослідженні кримінально-правових ознак колабораціоністських правопорушень ми зупинимось тільки на трьох, а саме: характеристика злочинної діяльності, наявність судимості у правопорушника та місця скоєння злочину.

Характеристика злочинної діяльності. Як ми бачимо із Рис. 8 колабораціоністські правопорушення вчинялися в основному одноосібно (92 %). Тільки 8 % становили групові правопорушення.

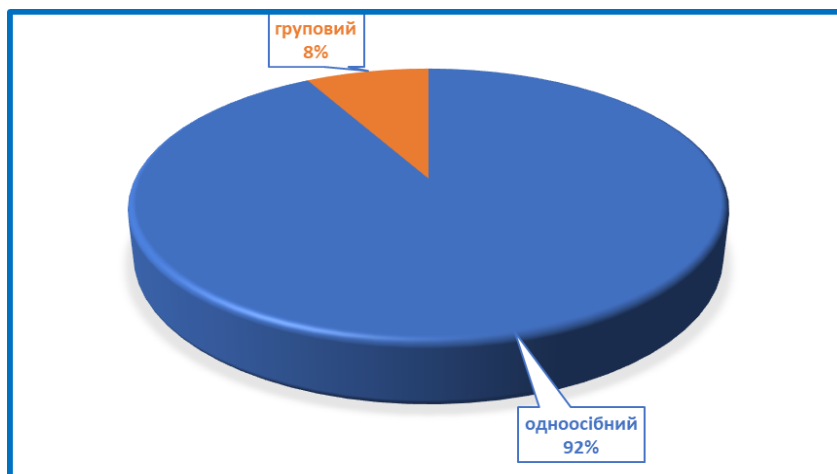

Рис. 8. Характер колабораціоністських правопорушень, %

Характерним є для цього правопорушення те, що тільки 8 % правопорушників мали судимість. Відповідно 92 % судимості не мали.

Переважна більшість правопорушень за ст. 111 – 1 КК України було вчинено у місті або через соціальні мережі (відповідно 59 % та 21 %). Розглянемо конкретніше в яких саме соціальних мережах розповсюджувалась колабораціоністська пропаганда, «зливалась інформація про ЗСУ» (див. рис. 9) тощо:

- «Однокласники» – 14 %;
- «Вконтакте» – 3 %;
- «Facebook» – 2 %;
- «Тік-Ток» – 2 %.

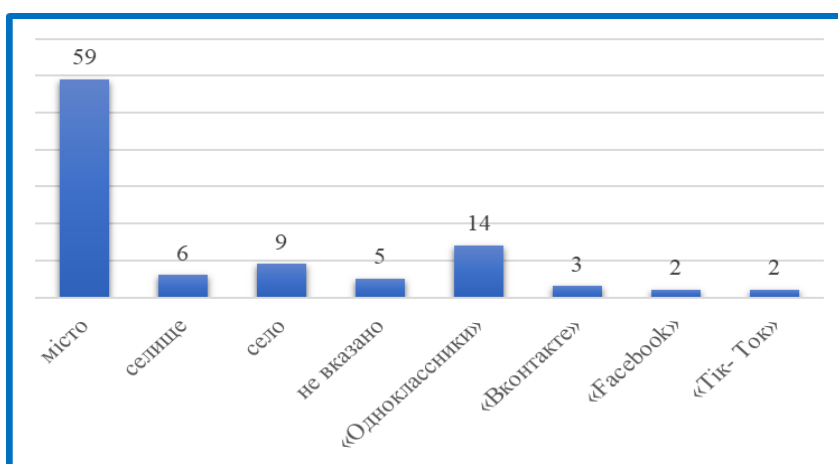

Рис. 9. Місце вчинення правопорушення

Отже, колабораціоністські правопорушення вчинялись переважно одноосібно в публічних місцях міст або через соціальні мережі. Правопорушник переважно раніше був несудимий.

2.5. Види колабораціоністських правопорушень

Розподіл вироків по ст. 111-1 КК України із матеріалами з Єдиного державного реєстру судових рішень відбувся наступним чином:

- ч. 1 – 75 %;
- ч. 2 – 17 %;
- ч. 5 – 3 %;
- ч. 4 та ч. 7 – відповідно по 2 %.

За ч. 3 ст. 111 – 1 КК України взагалі відсутні вирокі, а за ч. 6 – 1 % (див. рис. 10).

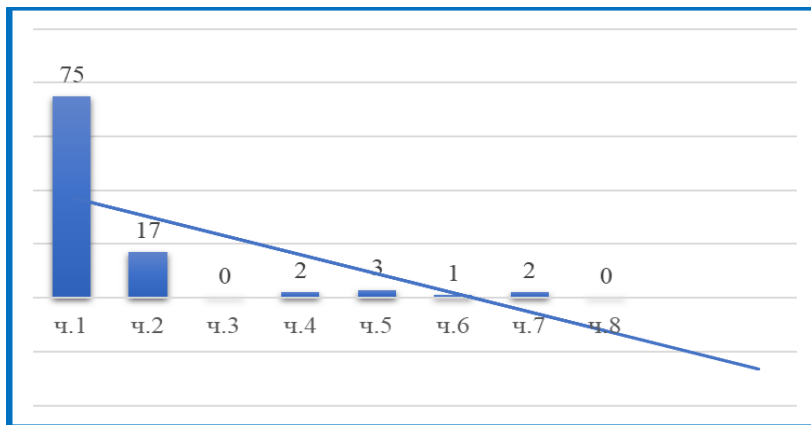

Рис. 10. Динаміка скоєння видів правопорушень за ст.111-1 КК України у 2022 – 2023 рр., %

Динаміку винесених судами вироків в порівнянні 2022 р. з 2023 р. можна простежити за Рис.11. так, як в 2022 р. так і в 2023 р. найбільше всього було винесено вироків за ч. 1. Показники за зазначеними роками по ч. 2 значно різняться.

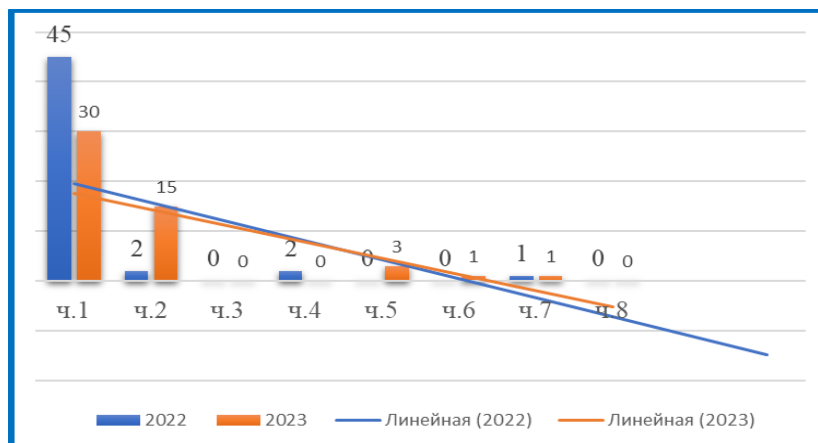

Рис. 11. Обліковано кримінальних правопорушень колабораціоністської

Наведена судова практика свідчить про те, що суди набувають досвіду щодо винесення вироків за ст. 111-1 КК України. Однак, як свідчить аналітика, дуже важко притягнути до відповідальності, наприклад, працівників комунальних служб, медицини, освітян тощо.

ВИСНОВКИ

Таким чином, розпочавши «гібридну війну» (20 лютого 2014 р.), перетворивши її в «гарячу фазу» збройної агресії (24 лютого 2022 рф), росія порушила фундаментальні принципи міжнародного права, що містяться у:

- Статті ООН 1945 р.;
- Заключному акті Наради з безпеки та співробітництва в Європі (Гельсінському Заключному акті) 1975 р.;
- Декларації про принципи міжнародного права, що стосується дружніх відносин і співробітництва між державами відповідно до Статуту ООН 1970 р.;
- Декларація про неприпустимість втручання у внутрішні справи держав, про забезпечення їх незалежності та суверенітету 1965 р.;
- Декларація про неприпустимість інтервенції та втручання у внутрішні справ 1981 р.

Умов двосторонніх та багатосторонніх договорів:

- Будапештський меморандум про гарантії про безпеки у зв'язку з приєднанням України до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї 1994 р.;
- Договір про дружбу, співробітництво і партнерство між Україною і рф 1997 р. (Припинення дії від 01.04.2019);
- Договір між Україною та російською федерацією про українсько-російський державний кордон від 2003 р.;
- Договір між Україною та рф про співробітництво у використанні Азовського моря і керченської протоки 2003 р. (Припинення дії від 25.03.2023);
- Угода між Україною та рф про статус та умови перебування Чорноморського флоту рф на території України 1999 р..

Також повномасштабний наступ росії зумовив законодавця внести зміни до КК України, тобто доповнити його ст. 111-1. Колабораційна діяльність. Таким чином, перетворивши поняття «колабораціонізм» із історико-політичного в юридичне. Проаналізувавши, як теоретичні питання, так і емпіричний матеріал, можна виокремити загальні риси колабораційної діяльності (їх три):

- наявність суб'єкта/суб'єктів колабораційної діяльності, тобто колаборанта – людини (або групи людей), яка співпрацює з країною-агресором;
- країна-агресор (або її представників), з якою відбувається співпраця на її користь;
- чітко виражений характер завдання шкоди національним інтересам.

Дослідивши тему щодо кримінальної відповідальності за колабораційну діяльність, ми дійшли висновку, що вона суперечлива, неоднозначна та вимагає подальшого удосконалення нормативно-правова база.

СУДОВІ ВИРОКИ

1. Вирок Бахмацького районного суду Чернігівської області від 06.04.2023 р. по справі № 728/698/23. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL : <https://reustr.court.gov.ua/Review/110071286>.
2. Вирок Берегівського районного суду Закарпатської області від 01.08.2022 р. по справі № 297/2093/22. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL : <https://reustr.court.gov.ua/Review/105631255>.
3. Вирок Бобринецького районного суду Кіровоградської області від 06.03.2023 р. по справі № 383/422/23. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL : <https://reustr.court.gov.ua/Review/109382553>.
4. Вирок Бобринецького районного суду Кіровоградської області від 14.03.20023 р. по справі № 383/477/23. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL : <https://reustr.court.gov.ua/Review/109543355>.
5. Вирок Бобринецького районного суду Кіровоградської області від 24.02.2023 р. по справі № 383/340/23. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL : <https://reustr.court.gov.ua/Review/109195807>.
6. Вирок Богунського районного суд м. Житомира від 03.05.2022 р. по справі № 295/3825/22. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL : <https://reustr.court.gov.ua/Review/104146944>.
7. Вирок Богунського районного суду м. Житомира від 10.05.2022 р. по справі №295/3993/22. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL : <https://reustr.court.gov.ua/Review/104226998>.
8. Вирок Богунського районного суду м. Житомира від 14.06.2022 р. по справі №295/5254/22. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL : <https://reustr.court.gov.ua/Review/104738958>.
9. Вирок Богунського районного суду м. Житомира від 22.06.2022 р. по справі №295/5493/22. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL : <https://reustr.court.gov.ua/Review/104867799>.
10. Вирок Володарсько-Волинського районного суду Житомирської області від 17.11.2022 р. по справі № 279/1473/22. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL : <https://reustr.court.gov.ua/Review/107389516>.
11. Вирок Володимирецького районного суду Рівненської області від 06.07.2023 р. по справі 556/1884/23. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL : <https://reustr.court.gov.ua/Review/112053323>.
12. Вирок Деснянського районного суду м. Чернігова від 30.09.2022 р. по справі № 750/5129/22. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL : <https://reustr.court.gov.ua/Review/106527209>.
13. Вирок Дзержинського районного суду м. Харкова від 05.06.2023 р. по справі № 638/5088/23. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL : <https://reustr.court.gov.ua/Review/111340408>.
14. Вирок Диканський районний суд Полтавської області від 21.02.2023 р. по справі № 529/258/23. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL : <https://reustr.court.gov.ua/Review/109123475>.

15. Вирок Диканського районного суду Полтавської області від 03.03.2023 р. по справі № 529/298/23. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL : <https://reestr.court.gov.ua/Review/109342871>.

16. Вирок Диканського районного суду Полтавської області від 22.12.2022 р. по справі № 529/1525/22. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL : <https://reestr.court.gov.ua/Review/108013028>.

17. Вирок Дубенського міськрайонного суду Рівненської області від 29.07.2022 р. по справі № 559/1766/22. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL : <https://reestr.court.gov.ua/Review/105484991>.

18. Вирок Богунського районного суду м. Житомира від 22.06.2022 р. по справі №295/5533/22. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL : <https://reestr.court.gov.ua/Review/104867798>.

19. Вирок Ємільчинського районного суду Житомирської області від 27.01.2023 р. по справі № 277/100/23. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL : <https://reestr.court.gov.ua/Review/108619331>.

20. Вирок Житомирського районного суду Житомирської області від 12.06.2023 р. по справі № 278/2729/23. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL : <https://reestr.court.gov.ua/Review/111477354>.

21. Вирок Житомирського районного суду Житомирської області від 16.02.2023 р. по справі № 278/782/23. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL : <https://reestr.court.gov.ua/Review/109027076>.

22. Вирок Жовтневого районного суду міста Кривого Рогу Дніпропетровської області від 09.08.2022 р. по справі №212/3835/22. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL : <https://reestr.court.gov.ua/Review/105646959>.

23. Вирок Заводського районного суду м. Миколаєва від 29.12.2022 р. по справі №487/2966/22. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL : <https://reestr.court.gov.ua/Review/108163004>.

24. Вирок Здолбунівського районного суду Рівненської області від 06.02.2023 р. по справі № 562/1381/22. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL : <https://reestr.court.gov.ua/Review/108794872>.

25. Вирок Здолбунівського районного суду Рівненської області від 11.07.2022 р. по справі № 562/1363/22. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL : <https://reestr.court.gov.ua/Review/105433514>.

26. Вирок Індустріальний районний суд міста Дніпропетровська від 07.07.2022 р. по справі № 202/1378/22. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL : <https://reestr.court.gov.ua/Review/103890814>.

27. Вирок Казанківського районного суду Миколаївської області від 28.04.2023 р. по справі № 485/20/23. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL : <https://reestr.court.gov.ua/Review/110527834>.

28. Вирок Канівського міськрайонного суду Черкаської області від 13.09.2022 р. по справі № 697/1385/22. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL : <https://reestr.court.gov.ua/Review/106229044>.

29. Вирок Катеринопільського районного суду Черкаської області від 22.06.2022 р. по справі № 698/449/22. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL : <https://reestr.court.gov.ua/Review/104878096>.

30. Вирок Києво-Святошинського районного суду Київської області від 04.05.2022 р. по справі № 369/3115/22. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104208426>.

31. Вирок Київського районного суду м. Одеси від 04.10.2022 р. по справі № 947/22676/22. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106576716>.

32. Вирок Київського районного суду м. Харкова від 07.11.2022 р. по справі № 953/6161/22. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107140508>.

33. Вирок Київського районного суду м. Харкова від 13.02.2023 р. по справі № 953/1048/23. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108999862>.

34. Вирок Київського районного суду м. Харкова від 08.02.2023 р. по справі № 953/254/23. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108860257>.

35. Вирок Київського районного суду м. Харкова від 07.04.2023 р. по справі № 953/2569/23. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110270967>.

36. Вирок Київського районного суду м. Харкова від 14.02.2023 р. по справі № 953/790/23. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108999856>.

37. Вирок Київського районного суду м. Харкова від 19.07.2022 р. по справі № 953/3705/22. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105313141>.

38. Вирок Київського районного суду м. Харкова від 20.04.2023 р. по справі № 953/2927/23. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110498249>.

39. Вирок Київського районного суду м. Харкова від 20.12.2022 р. по справі № 953/6434/22. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107960245>.

40. Вирок Київського районного суду м. Харкова від 29.05.2023 р. по справі № 953/1305/23. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/111145503>.

41. Вирок Київського районного суду м. Одеси від 22.11.2022 р. по справі № 947/27397/22. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107441246>.

42. Вирок Кіровського районного суду м. Дніпропетровська від 07.06.2023 р. по справі № 203/3025/23. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/111369087>.

43. Вирок Корольовського районного суду м. Житомира від 09.05.2023 р. по справі № 296/4222/23. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110753623>.

44. Вирок Корольовського районного суду м. Житомира від 23.09.2022 р. по справі № 296/6170/22. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106395178>.

45. Вирок Коропського районного суду Чернігівської області від 03.03.2023 р. по справі № 735/171/23. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL : <https://reestr.court.gov.ua/Review/109337098>.

46. Вирок Костопільського районного суду Рівненської області від 07.07.2022 р. по справі № 564/1146/22. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL : <https://reestr.court.gov.ua/Review/105117986>.

47. Вирок Красноградського районного суду Харківської області від 15.08.2022 р. по справі № 626/1348/22. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL : <https://reestr.court.gov.ua/Review/105812568>.

48. Вирок Красноградського районного суду Харківської області від 17.10.2022 р. по справі № 626/1907/22. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL : <https://reestr.court.gov.ua/Review/106772455>.

49. Вирок Кролевецького районного суду Сумської області від 16.08.2022 р. по справі № 579/876/22. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL : <https://reestr.court.gov.ua/Review/105749748>.

50. Вирок Ленінського районного суду м. Запоріжжя від 27.01.2023 р. по справі № 334/481/23. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL : <https://reestr.court.gov.ua/Review/108633184>.

51. Вирок Любарського районного суду Житомирської області від 09.11.2022 р. по справі № 282/968/22. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL : <https://reestr.court.gov.ua/Review/107209577>.

52. Вирок Люботинського міського суду Харківської області від 10.10.2022 р. по справі № 630/414/22. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL : <https://reestr.court.gov.ua/Review/106695290>.

53. Вирок Люботинського міського суду Харківської області від 16.09.2022 р. по справі № 630/338/22. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL : <https://reestr.court.gov.ua/Review/106275918>.

54. Вирок Малиновського районного суду м. Одеси від 06.06.2023 р. по справі № 521/14145/23. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL : <https://reestr.court.gov.ua/Review/111402789>.

55. Вирок Малиновського районного суду м. Одеси від 10.05.2023 р. по справі № 521/11551/23. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL : <https://reestr.court.gov.ua/Review/110775836>.

56. Вирок Малиновського районного суду м. Одеси від 23.05.2023 р. по справі № 521/12790/23. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL : <https://reestr.court.gov.ua/Review/111050108>.

57. Вирок Малиновського районного суду м. Одеси від 27.01.2023 р. по справі № 521/1893/22. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL : <https://reestr.court.gov.ua/Review/108673358>.

58. Вирок Машівського районного суду Полтавської області від 02.05.2023 р. по справі № 948/1203/23. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL : <https://reestr.court.gov.ua/Review/110576365>.

59. Вирок Машівського районного суду Полтавської області від 21.03.2023 р. по справі № 948/627/23. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL : <https://reestr.court.gov.ua/Review/109673900>.

60. Вирок Новоград-Волинський міськрайонний суд Житомирської області від 05.07.2022 р. по справі № 285/1214/22. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL : <https://reustr.court.gov.ua/Review/105091537>.

61. Вирок Новоград-Волинського міськрайонного суду Житомирської області від 19.08.2022 р. по справі № 285/3974/22. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL : <https://reustr.court.gov.ua/Review/105837705>.

62. Вирок Новомосковського міськрайонного суду Дніпропетровської області від 11.11.2022 р. по справі № 183/7425/22. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL : <https://reustr.court.gov.ua/Review/107259809>.

63. Вирок Новомосковського міськрайонного суду Дніпропетровської області від 15.05.2023 р. по справі № 183/5511/23. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL : <https://reustr.court.gov.ua/Review/110870886>.

64. Вирок Обухівського районного суду Київської області від 16.03.2023 р. по справі № 372/1000/23. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL : <https://reustr.court.gov.ua/Review/109613217>.

65. Вирок Орджонікідзевського районного суду м. Запоріжжя від 13.02.2023 р. по справі № 335/5134/22. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL : <https://reustr.court.gov.ua/Review/108933594>.

66. Вирок Орджонікідзевського районного суду м. Харкова від 15.12.2022 р. по справі № 644/1843/22. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL : <https://reustr.court.gov.ua/Review/107893187>.

67. Вирок Павлоградський міськрайонний суд Дніпропетровської області від 03.05.2023 р. по справі № 185/4476/23. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL : <https://reustr.court.gov.ua/Review/110720184>.

68. Вирок Павлоградського міськрайонного суду Дніпропетровської області від 19.10.2022 р. по справі № 185/6955/22. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL : <https://reustr.court.gov.ua/Review/107198963>.

69. Вирок по справі № 185/4479/23 03.05.2023 р. Павлоградський міськрайонний суд Дніпропетровської області. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL : <https://reustr.court.gov.ua/Review/110716871>.

70. Вирок по справі від по № 639/1837/22 від 08.07.2022 р. Жовтневий районний суд м. Харкова. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL : <https://reustr.court.gov.ua/Review/105146407>.

71. Вирок по справі від по № 639/3587/22 від 21.11.2022 р. Жовтневий районний суд м. Харкова. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL : <https://reustr.court.gov.ua/Review/107403935>.

72. Вирок по справі від по № 686/20892/22 від 06.12.2022 р. Хмельницький міськрайонний суд Хмельницької області. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL : <https://reustr.court.gov.ua/Review/107943419>.

73. Вирок Полтавського районного суду Полтавської області від 17.10.2022 р. по справі № 545/4898/22. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL : <https://reustr.court.gov.ua/Review/106789747>.

74. Вирок Придніпровського районного суду м. Черкаси від 29.08.2022 р. по справі № 711/4039/22. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL : <https://reustr.court.gov.ua/Review/105964019>.

75. Вирок Приморського районного суду м. Одеси від 03.03.2023 р. по справі № 522/1934/23. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL : <https://reestr.court.gov.ua/Review/109322491>.

76. Вирок Приморського районного суду м. Одеси від 14.03.2023 р. по справі № 522/4643/23. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL : <https://reestr.court.gov.ua/Review/109530567>.

77. Вирок Приморського районного суду м. Одеси від 21.06.2023 р. по справі № 522/10515/23. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL : <https://reestr.court.gov.ua/Review/111684424>.

78. Вирок Ренійського районного суду Одеської області від 06.06.2023 р. по справі № 510/841/23. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL : <https://reestr.court.gov.ua/Review/111325542>.

79. Вирок Рівненський міський суд Рівненської області від 07.06.2023 р. по справі № 569/9923/23. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL : <https://reestr.court.gov.ua/Review/111638961>.

80. Вирок Рівненського міського суду Рівненської області від 19.06.2023 р. по справі № 569/10809/23. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL : <https://reestr.court.gov.ua/Review/111827312>.

81. Вирок Свалявського районного суду Закарпатської області від 12.10.2022 р. по справі № 306/1798/22. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL : <https://reestr.court.gov.ua/Review/106775277>.

82. Вирок Свалявського районного суду Закарпатської області від 17.01.2023 р. по справі № 306/1579/22. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL : <https://reestr.court.gov.ua/Review/108427480>.

83. Вирок Соснівського районного суду м. Черкаси від 09.12.2022 р. по справі № 712/10477/22. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL : <https://reestr.court.gov.ua/Review/107795420>.

84. Вирок Суворовського районного суду м. Одеси від 01.11.2022 р. по справі № 523/8439/22. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL : <https://reestr.court.gov.ua/Review/107161767>.

85. Вирок Ужгородського міськрайонного суду Закарпатської області від 11.05.2023 р. по справі № 308/11106/22. URL : <https://reestr.court.gov.ua/Review/110830130>.

86. Вирок Ужгородського міськрайонного суду Закарпатської області від 29.05.2023 р. по справі № 308/13071/22. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL : <https://reestr.court.gov.ua/Review/111155210>.

87. Вирок Хмельницького міськрайонного суду Хмельницької області від 21.04.2023 р. по справі № 686/6911/23. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL : <https://reestr.court.gov.ua/Review/110463733>.

88. Вирок Центрально-Міського районного суду міста Кривого Рогу Дніпропетровської області від 06.02.2023 р. по справі № 216/483/23. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL : <https://reestr.court.gov.ua/Review/108809349>.

89. Вирок Чорнобаївського районного суду Черкаської області від 28.09.2022 р. по справі № 709/486/22. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL : <https://reestr.court.gov.ua/Review/106474820>.

90. Вирок Чугуївського міського суду Харківської області від 07.03.2023 р. по справі 636/846/23. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL : <https://reestr.court.gov.ua/Review/109415053>.

91. Вирок Чугуївського міського суду Харківської області від 15.05.2023 р. по справі № 636/1777/23. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL : <https://reestr.court.gov.ua/Review/110833178>.

92. Вирок Чугуївського міського суду Харківської області від 17.03.2023 р. по справі № 636/972/23. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL : <https://reestr.court.gov.ua/Review/109651256>.

93. Вирок Чугуївського міського суду Харківської області від 19.06.2023 р. по справі 636/2611/23. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL : <https://reestr.court.gov.ua/Review/111631994>.

94. Вирок Чугуївського міського суду Харківської області від 26.06.2023 р. по справі № 636/2877/23. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL : <https://reestr.court.gov.ua/Review/111764384>.

95. Вирок Шевченківського районного суду м. Києва від 03.05.2022 р. по справі по № 761/7242/22. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL : <https://reestr.court.gov.ua/Review/104264036>.

96. Вирок Шевченківського районного суду м. Києва від 22.08.2022 р. по справі № 761/13955/22. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL : <https://reestr.court.gov.ua/Review/106293364>.

97. Вирок Шевченківського районного суду м. Чернівці від 14.09.2022 р. по справі № 727/6904/22. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL : <https://reestr.court.gov.ua/Review/106220331>.

98. Вирок Шевченківського районного суду м. Чернівці від 22.07.2022 р. по справі № 727/5738/22. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL : <https://reestr.court.gov.ua/Review/105370049>.

99. Вирок Шосткинського міськрайонного суду Сумської області від 29.06.2022 р. по справі № 589/1647/22. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL : <https://reestr.court.gov.ua/Review/105608475>.

100. Вирок Ярмолинецького районного суду Хмельницької області від 27.10.2022 р. по справі № 689/1887/22. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL : <https://reestr.court.gov.ua/Review/106969290>.

ТАБЛИЦІ ДАНИХ

Таблиця 1. Стать кримінального правопорушника, %

Стать	%
Чоловіки	67
Жінки	33

Таблиця 2. Характеристика виявлених осіб, які вчинили кримінальні правопорушення за освітою на час вчинення кримінального правопорушення за ст. 111-1 КК України, %

Освіта	%
Вища і фахова передвища	39
Професійна (професійно-технічна)	25
Базова середня та профільна середня	27
Початкова	0
Без освіти	0
Не зазначено	9

Таблиця 3. Характеристика особи правопорушника за місце народження, %

Місце народження	%
Місто	49
Селище	11
Село	36
Не вказано	4

Таблиця 4. Характеристика особи правопорушника за країною народження, %

Країна	%
білорусь	1
Казахстан	1
Молдова	1
Німеччина	1
росія	12
Угорщина	1
Україна	83

Таблиця 5. Характеристика соціального становища правопорушника у системі суспільних відносин, %

Належність правопорушника до соціальної групи	%
Робітник	4
Службовець	2
Рядовий виконавець	7
Керівник	9
Безробітний/на	36
Пенсіонер	29
Інвалід	3
Не зазначено	10

Таблиця 6. Сімейний стан правопорушника

Сімейний стан	%
Одружений/на	62
Неодружений/на	20
Розлучений/на	5
Не вказано	13

Таблиця 7. Характер колабораціоністського правопорушення, %

Характер	%
Одноосібний	92
Груповий	8

Таблиця 8. Наявність судимості у правопорушника, %

Судимість	%
Раніше судимий	8
Несудимий	92

Таблиця 9. Місце вчинення правопорушення

Місце	%
Місто	59
Селище	6
Село	9
Не вказано	5
Через соцмережі, з них:	21
– «Однокласники»;	14
– «Вконтакте»;	3
– «Facebook»;	2
– «Тік-Ток».	2

Таблиця 10. Види колабораціоністських правопорушень

Вироки за ст. 111-1 КК України	%
Ч. 1	75
Ч. 2	17
Ч. 3	0
Ч. 4	2
Ч. 5	3
Ч. 6	1
Ч. 7	2
Ч. 8	0

Таблиця 11. Облік кримінальних правопорушень колабораціоністської діяльності у 2022 в порівнянні до 2023 рр., %

Рік	2022, %	2023, %
ст. 111-1 КК України		
Ч. 1	45	30
Ч. 2	2	15
Ч. 3	0	0
Ч. 4	2	0
Ч. 5	0	3
Ч. 6	0	1
Ч. 7	1	1
Ч. 8	0	0

ПРАВОПОРУШЕННЯ ЗА СТ. 111-1 КК УКРАЇНИ**Ч. 1 ст. 111-1 КК України**

1. «ОСОБА_3, 28.10.2022 року близько 14:07 год. перебуваючи поблизу продуктового магазину «Посад», який розташовується за адресою: м. Харків, проспект Архітектора Альошина, 24, усвідомлюючи суспільно-небезпечний характер своїх дій, передбачаючи суспільно-небезпечні наслідки, і бажаючи їх настання, з метою ослаблення національних інтересів України, сприяння російській федерації та її представникам у порушенні суверенітету України, створення в суспільстві думки про виправданість та легітимність дій представників влади і службових осіб збройних сил російської федерації щодо вторгнення та окупації території суверенної держави України, діючи умисно, на ґрунті раптово виниклої сварки з ідейних та політичних розбіжностей в поглядах з ОСОБА_5, достеменно знаючи, що оточуючі особи, які знаходилися поруч з ними чують його вислови, почав публічно заперечувати здійснення збройної агресії російської федерації проти України та публічно закликав громадян України до підтримки рішень та дій держави-агресора, а саме: почав висловлюватись наступними фразами: «Харків – це російське місто», «території України належать росії», «путін гарний президент, дії якого є правильними», а також, не припиняючи своїх неприпустимих дій, висловився на підтримку дій збройних формувань держави-агресора, які виразилися у вкрай низькому, ганебному висловлюванні, зокрема «бандерівські вояки вбивають жінок та дітей, а також бомблять свої міста, а потім звинувачують у всьому армію росії», «ІНФОРМАЦІЯ_2», «Президент України – зрадник та обманщик», тим самим публічно заперечував здійснення збройної агресії російської федерації проти України, висловивши повну підтримку агресора та публічно закликав до підтримки рішень та дій держави-агресора»³³.

2. «16.03.2022, перебуваючи за місцем мешкання, а саме: АДРЕСА_1, гр. ОСОБА_3 через мережу «Телеграм», будучи учасником групи «ИнфоПолк «Z»», кількість учасників якої станом на 16.03.2022 складала 685 (шістсот вісімдесят п'ять) осіб, публічно заперечував здійснення збройної агресії проти України. У своєму повідомленні в мережі «Телеграм» у групі «ИнфоПолк «Z»» гр. ОСОБА_3 зазначає персональні данні осіб, які підтримують Україну у війні з російською федерацією а саме: ОСОБА_6 та ОСОБА_7, подаючи це як провокацією, яка оскверняє російську федерацію та її громадян. Крім цього гр. ОСОБА_3 зазначає, що вищевказані особи підтримують ідею нацизму-фашизму.

Крім цього, гр. ОСОБА_3 приблизно 21.03.2022, у невстановлений час, перебуваючи поблизу контрольно-пропускного пункту територіальної

³³ Вирок Орджонікідзевського районного суду м. Харкова від 15.12.2022 р. по справі № 644/1843/22. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107893187>.

оборони, що за адресою: АДРЕСА_2, публічно закликав до підтримки рішень та дій держави-агресора, що полягає у пропаганді «Руського миру», висловів в бік учасників територіальної оборони, що вони є націоналістами. Крім цього, гр. ОСОБА_3 погрожував вбивством від російських військовослужбовців після захоплення України та публічно висловлював проросійські погляди»³⁴.

3. «ОСОБА_3, перебуваючи за адресою свого фактичного проживання: АДРЕСА_1, за допомогою належного їй мобільного телефону ZTE Blade A7 2019, ІМЕІ НОМЕР_1, у невстановлений слідством час 29 червня 2022 року, умисно, з мотивів несприйняття діючої української влади та схвалення політики країни-агресора, у соціальній Інтернет-мережі «Facebook» із використанням персональної сторінки «ОСОБА_4» («ІНФОРМАЦІЯ_2»), здійснила коментування публікації під назвою «ІНФОРМАЦІЯ_3» розміщеної ІНФОРМАЦІЯ_4 о 22 годині 31 хвилині у загальнодоступній та відкритій сторінці «ОСОБА_5» (ІНФОРМАЦІЯ_5) соціальної Інтернет-мережі «Facebook», наступного змісту: «Татьяна ОСОБА_6 откуда у вас комменты русских? Просто тех, кто хочет поговорить с упрямой ненавистью и невежеством. Кроме инета есть и другая инфа. Русские пришли, чтобы уничтожить все вооружение в Украины, потому что кроме смерти оно ничего не принесли и не приносит ни жителям Украины ни теперь уже чужому Донбасу. В Кременчуг е по торговому центру не стреляли, стреляли по заводу, где хранилось западное оружие – там осталась пыль, вот такое же было и от центра, где уже три недели не ходят люди. Вы от бессилия будете разрывать Фейсбук, благо вам его оставили. Будьте избирательны в информации», а також: ОСОБА_7 украинского оружия уже нет, хотя и было оно советское. Не сотрясайте воздух» («<https://www.facebook.com/profile.php?id=100065241458860>»)»³⁵.

Ч. 2 ст. 111-1 КК України

4. «В середині червня 2022 року (більш точного часу під час досудового розслідування встановити не вдалося) обвинувачена ОСОБА_3, перебуваючи на території тимчасово окупованого збройними формуваннями російської федерації смт Шевченкове Куп'янського району Харківської області, добровільно, на прохання співробітника місцевого відділу «Територіальний соціальний центр» при окупаційній владі у структурі окупаційної адміністрації держави-агресора, що створена представниками держави-агресора російської федерації на тимчасово окупованій території смт Шевченкове Куп'янського району Харківської області ОСОБА_4, надала згоду на зайняття посади соціального працівника Територіального центру

³⁴ Вирок Шевченківського районного суду м. Києва від 03.05.2022 р. по справі по № 761/7242/22. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104264036>.

³⁵ Вирок Придніпровського районного суду м. Черкаси від 29.08.2022 р. по справі № 711/4039/22. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105964019>.

соціального обслуговування, створеного окупаційною адміністрацією держави-агресора російської федерації на території смт Шевченкове Куп'янського району Харківської області, тобто добровільно зайняла посаду, не пов'язану з виконанням організаційно-розпорядчих або адміністративно-господарських функцій у незаконному органі влади, створеного на тимчасово окупованій території. Після цього ОСОБА_3, перебуваючи на вказаній посаді, виконувала наступні свої функціональні обов'язки: відвідування пенсіонерів та людей з інвалідністю з метою надання допомоги по господарству, забезпечення останніх за необхідністю ліками, роздача гуманітарної допомоги від російської федерації, забезпечення отримання пенсіонерами грошової допомоги від російської федерації у розмірі 10 000 рублів шляхом передання паспортних даних до місцевого Територіального центру соціального обслуговування»³⁶

5. «08 серпня 2022 року ОСОБА_3, діючи умисно, усвідомлюючи протиправний характер своїх дій, добровільно надала згоду представникам окупаційної адміністрації рф, а саме – рідному брату ОСОБА_4, самопроголошеному керівнику окупаційної адміністрації смт. Великий Бурлук Куп'янського району Харківської області, щодо пропозиції на зайняття посади, не пов'язаної з виконанням організаційно-розпорядчих функцій у незаконному органі влади, створеному на тимчасово окупованій території смт. Великий Бурлук Куп'янського району Харківської області, а саме - на добровільне зайняття посади спеціаліста з екології та природних ресурсів у територіальному управлінні окупаційної адміністрації АДРЕСА_1.

Після чого ОСОБА_3, продовжуючи реалізацію свого кримінального протиправного умислу, за погодженням з окупаційною адміністрацією, здійснювала заходи, направлені на планування роботи відділу на третій-четвертий квартал 2022 року, складала реєстри пенсіонерів відповідно до заяв, які надійшли від пенсійного фонду, видавала довідки щодо фактичного місця проживання переселенцям, приймала участь у нарадах із фермерами та реєструвала їх дані у журнал, формувала необхідні пакети документів для отримання фінансової та гуманітарної допомоги від окупаційної влади»³⁷.

Ч. 4 ст. 111-1 КК України

6. «... в період з 24.02.2022 по 03.04.2022 під час перебування збройних формувань країни-агресора на території України, а саме, смт. Гостомеля, неодноразово здійснювали передачу матеріальних ресурсів з метою отримати преференції від представників збройних формувань російської федерації (далі за текстом рф) для подальшого тривалого та безперешкодного проживання на території смт. Гостомеля, а також вільного пересування, для

³⁶ Вирок Диканського районного суду Полтавської області від 22.12.2022 р. по справі № 529/1525/22. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108013028>.

³⁷ Вирок Київського районного суду м. Харкова від 07.11.2022 р. по справі № 953/6161/22. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107140508>.

створення уявлення про легітимність дій представників Збройних Сил рф, надання видимості законності вторгнення та окупації підрозділами Збройних Сил рф території України, а саме смт. Гостомеля, усвідомлюючи явну протиправність власних дій, налагодив спілкування з представниками Збройних Сил рф та отримував від останніх засоби існування, в тому числі цигарки та алкогольні напої в обмін на цінну інформацію, а саме інформацію щодо місцевого населення, військовослужбовців, представників територіальної оборони АДРЕСА_2, учасників бойових дій, які на той період часу перебували на території смт. Гостомеля, а також розташування Збройних Сил України на території м. Ірпінь»³⁸.

7. «ОСОБА_5, переслідуючи мету сприяння представникам збройних формувань рф, у період з липня місяця по вересень місяць 2022 року, добровільно розміщував військовослужбовців рф та представників незаконних збройних формувань, на території орендованої ділянки землі, де у останнього було збудовано своє домоволодіння, за адресою: с. Петропілля Шевченківської територіальної громади Куп'янського району Харківської області (юридична адреса відсутня, координати: НОМЕР_1, 37.142557).

Також, ОСОБА_5, перебуваючи у тісних зв'язках із керівною ланкою військовослужбовців рф, з метою особистого збагачення, а також отримання привілейованого ставлення від представників окупаційних сил, здійснював з останніми сумісну господарську діяльність. Так, ОСОБА_5 отримував від військовослужбовців рф бензин і солярку, після чого, здійснював подальший їх продаж місцевому населенню, отримуючи частку із прибутку у розмірі 2 грн за 1 літр проданої продукції. Крім того, за схожою схемою, діючи спільно із представниками окупаційних сил, ОСОБА_5 отримував та реалізовував до м. Куп'янськ, Харківської області зернові культури, отримуючи за вказану діяльність від військових рф паливо та харчові продукти, які в подальшому реалізовував серед місцевого населення».

Ч. 7 ст. 111-1 КК України

8. «Так, у період з 02.08.2022 по 12.08.2022 громадянин України ОСОБА_4, ІНФОРМАЦІЯ_1, який мешкає за адресою: АДРЕСА_2, перебуваючи за місцем проживання, з використанням належного йому персонального комп'ютеру, через сторінку (аккаунт) в соціальній Інтернет-мережі «Однокласники» під іменем (логіном) «ОСОБА_9» (ІНФОРМАЦІЯ_6), передавав інформацію щодо місць дислокації підрозділів ЗСУ невстановленій на даний час досудовим розслідуванням особі, яка на даний час перебуває за межами території України, в невстановленому місці, яка використовує сторінку (аккаунт) «ОСОБА_7» в соціальній Інтернет-мережі «Однокласники» з інтернет-адресою (ІНФОРМАЦІЯ_4), а невстановлена на даний час досудовим розслідуванням особа, яка на даний час перебуває за межами

³⁸ Вирок Шевченківського районного суду м. Києва від 22.08.2022 р. по справі № 761/13955/22. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106293364>.

території України, в невстановленому місці, в свою чергу, за допомогою сторінки (акаунта) « ОСОБА_8 » в соціальній Інтернет-мережі «Вконтакте» з інтернет-адресою (ІНФОРМАЦІЯ_5) передавав її ОСОБА_5, ІНФОРМАЦІЯ_2, зареєстрованому за адресою: АДРЕСА_3 та зареєстрованому у соцмережі «Вконтакте» під іменем (логіном) «Эдуард Басурин» (ІНФОРМАЦІЯ_3), а саме:

1) 02.08.2022 – точні (з позначенням на карті) місця, де знаходилась військова техніка ЗСУ на автобазі «Селидовуголь»; (з позначенням на Google картах, за приблизними координатами – 48.15562394728806, 37.27663390557567);

2) 02.08.2022 точні (з позначенням на карті) місця, де знаходилась військова техніка ЗСУ на ЦОФ «ІНФОРМАЦІЯ_7»; (з позначенням на Google картах, за приблизними координатами – 48.15418767765986, 37.33080029479549);

3) 03.08.2022 – інформацію (з позначенням на карті) про замінування дамби «ІНФОРМАЦІЯ_8»;

4) 03.08.2022 місяця розташування міської ради (АДРЕСА_4), у якій (зі слів ОСОБА_4) знаходиться «національний батальйон» та штаб;

5) 04.08.2022 – точне (з позначенням на карті) місце знаходження артилерії ЗСУ в АДРЕСА_4; (з позначенням на Google картах, за приблизними координатами – 48.16069494733397, 37.34163460059926);

6) з 02.08.2022 по 12.08.2022 час, місце та кількість залпів артилерії ЗСУ у АДРЕСА_4 ;

7) 07.08.2022 інформацію про місце розташування ІНФОРМАЦІЯ_9 у АДРЕСА_4.

Завідомо знаючи, що надана ним інформація про місця дислокації підрозділів Збройних Сил України буде передана одному із керівників незаконного збройного формування «народна міліція ДНР», ОСОБА_4 з 02.08.2022 по 12.08.2022 умисно надавав вищевказану інформацію, що надало можливість нанесення ударів по вказаних місцях дислокації, чим надав допомогу незаконному збройному формуванню «народна міліція ДНР»³⁹.

³⁹ Вирок Соснівського районного суду м. Черкаси від 09.12.2022 р. по справі № 712/10477/22. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107795420>.

Для нотаток

Навчальне видання

**Добробог Людмила Миколаївна
Березняк Василь Сергійович
Макашов Антон Володимирович
Ткач Юлія Олегівна**

КОЛАБОРАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК КРИМІНАЛЬНЕ ЯВИЩЕ

Аналітичний огляд

Редактор, оригінал-макет, дизайн – *Є. В. Коваленко-Марченкова,
А. В. Самотуга*

Формат 60x84/16. Друк – цифровий.

Гарнітура – Times New Roman. Ум.-друк. арк. 2,45. Обл.-вид. арк. 2,63.

Надруковано у Дніпропетровському державному університеті внутрішніх справ
49005, м. Дніпро, просп. Гагаріна, 26, т. (056) 370-96-59
Свідоцтво про внесення до державного реєстру КВ № 6054 від 28.02.2018 р.